TRANSPARENCY INTERNATIONAL SVERIGE

2015-11-04

Till
Utrikesdepartementet

Transparency International Sverige

Synpunkter på betänkandet SOU 2015:72 Skärpt exportkontroll av krigsmateriel

TI Sverige välkomnar den grundliga genomgång som utredningen gjort av regelverken för exportkontroll av krigsmateriel och deras tillämpning. TI Sverige fäster vikt vid att de regelverk och de processer som tillämpas för exportkontroll är så transparenta som möjligt. I detta ligger också att beslutsprocesserna ska vara enkla och tydliga i syfte att värna allmänhetens tillit till exportkontrollen och möjliggöra ansvarsutkrävande.

TI Sverige välkomnar utredningens förslag om mer utförlig information till riksdagen och allmänheten om exporten av krigsmateriel, t.ex. i form av mer fyllig information i den årliga skrivelsen till riksdagen och redovisning av förhandsbesked. Efterkontroller och fallstudier välkomnas också.

När det gäller beslutsfattandet ställer sig TI Sverige frågande till utredningens resonemang om regeringens roll. TI förordar snarare att beslutsprocesserna förtydligas genom förordningar och regleringsbrev och även förtydligande av Exportkontrollrådets (EKR) roll. Om ett ärende väl förankrats i EKR, bör det ju därmed också vara förankrat i regeringen (se sid 401). Som utredningen påpekar finns redan möjligheten att till regeringens prövning överlämna ärenden som har principiell betydelse eller annars är av särskild vikt.

Utredningen citerar i avsnitt 6.6. uppgifter från SIPRI som skulle tyda på att "den korruption som förekommer inom vapenhandeln utgör ca 40 % av all korruption som sker i globala transaktioner". Man skulle då tro att utredningen skulle ställa sig frågan om hur man skulle kunna försäkra sig om att korruption inte förekom i transaktioner med krigsmateriel. I stället pekar utredningen på risken för avledning vilket torde vara ett mindre problem i sammanhanget. TI Sverige kan inte heller förstå utredningens resonemang på sid 215 som leder fram till att Inspektionen för Strategiska Produkter inte har att bedöma (risker för) korruption inom ramen för exportkontrollen. Såvitt TI Sverige kan förstå bör alla svenska myndigheter försöka att förebygga risker för korruption i sin verksamhet, vare sig de omfattas av förordningen om intern styrning och kontroll, FISK, eller ej. Denna skyldighet bör

bl.a. följa av de åtaganden som Sverige gjort genom ratifikation av FN-konventionen mot korruption. TI Sverige vill i sammanhanget erinra om de synpunkter som framfördes i yttrande över Ds 2013:74 Sveriges tillträde till vapenhandelsfördraget Arms Trade Treaty (ATT). Bl.a. anfördes att "Utan explicita krav på ISP och FMX att beakta risker för korruption i samband med tillståndsgivning för resp. främjande av export av krigsmateriel riskerar Sverige att hamna under den golvnivå som anges i fördraget, vilket skulle innebära att förpliktelserna enligt fördraget inte fullgörs."

TI Sverige noterar att utredningen under avsnittet 2.1.2. Frågeställningar utanför direktivets uppdrag uppmärksammat att det finns frågeställningar som regeringen kan ha skäl att närmare belysa, t.ex. "i vad mån förekomsten av/risken för korruption bör vägas in i tillståndsbedömningen i ..... än som sker idag." TI Sverige tillstyrker att regeringen snarast tar ställning till hur signaler på lämpligt sätt kan skickas till ISP om vikten av att väga in sådana risker i samband med tillståndsprövning och ser till att ISP får resurser för att bedöma sådana risker. TI Sverige anser att det också kan vara lämpligt att överväga om ISP bör omfattas av FISKen vilket skulle skicka en explicit signal om vikten för myndigheten att hantera samtliga risker i sin verksamhet.

Johan Gernandt
Ordförande

Birgitta Nygren
Styrelseledamot